

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ook in tijden van crisis *leeft* *het RIVM haar* *kernwaarden na*

Nominatie overheidsorganisatie
van het jaar 2022

Inhoudsopgave

Overtuigend verhaal	2
Dimensie I: Een duidelijk profiel (buitenwereld)	3
Criterium 1. Onderscheidend vermogen, uniciteit, of 'uniek profiel'	3
Criterium 2. Missiegedrevenheid	3
Dimensie II: Een krachtige organisatie (binnenwereld)	6
Criterium 3. De basis aantoonbaar op orde	6
Criterium 4. Leervermogen	7
Criterium 5. Veerkracht	8
Dimensie III: Duidelijk maatschappelijk resultaat (effect)	9
Criterium 6. Effectiviteit	9
Criterium 7. Maatschappelijke betrokkenheid	10

Ook in tijden van crisis leeft het RIVM haar kernwaarden na

Het RIVM zet zich in voor een gezonde bevolking en een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving. Dit doen we op basis van onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek, in opdracht of zelfstandig. We geven advies aan de overheid, professionals en burgers en delen onze kennis. Hoewel we dit al meer dan honderd jaar doen, is wat we doen nu relevanter dan ooit. Corona, PFAS en stikstof, de uitstoot van Tata Steel, het conflict in Oekraïne, het Nationaal Preventieakkoord; steeds staan we klaar om met deskundig advies een bijdrage te leveren aan het noodzakelijke beleid en debat. Ondanks al deze grote maatschappelijke uitdagingen blijven we ook ons 'normale' werk doen. En vooruitkijken en innoveren. Hierin staat de naleving van onze kernwaarden altijd centraal: deskundig, betrouwbaar en onafhankelijk.

Deskundig

In coronatijd kwam er veel extra werk op ons af. We hielden het virus en de gevolgen ervan continu in de gaten. We ontwikkelden en leverden essentiële kennis voor beleid. We organiseerden openbare online sessies om de opgedane kennis toe te lichten. We richtten een grootschalig vaccinatieprogramma in, inclusief de levering en registratie van 35 miljoen vaccinaties. En we schaalden de capaciteit van onze website op om de miljoenen bezoekers per dag aan te kunnen. Al die tijd – en ook bij de andere crises van de laatste jaren – toonden de RIVM'ers een enorme wil en flexibiliteit om de klus samen te klaren. En om ook de lopende werkzaamheden goed te blijven doen. Want onze bevolkingsonderzoeken, het rijksvaccinatieprogramma en onze milieu- en veiligheidsadviezen gingen ook gewoon door. Er werd geïnvesteerd in leren en ontwikkelen. En we bleven innoveren en maatschappelijk relevant onderzoek doen. In 2021 brachten we 703 publicaties en 175 rapporten uit, evenveel als de jaren daarvoor en ondanks onze rol in de crisis. Onze rijksopdrachtgevers beoordeelden al onze programma's in 2021 als positief en de meeste zelfs als goed of zeer goed. En ook volgens onze Commissie van Toezicht hielden we in 2021 de wetenschappelijke kwaliteit van ons instituut en onze onafhankelijkheid op peil.

Betrouwbaar

Als leverancier van betrouwbare en deskundige informatie leveren we een belangrijk tegenwicht in deze tijd van 'fake news'. En bij steeds meer onderzoeken betrekken we de burger. Aan mensen die in de buurt van Tata Steel wonen vroegen we bijvoorbeeld: waar hebben jullie zorgen over, in relatie tot jullie gezondheid? En we stelden samen met hen een onderzoeksagenda op. We zoeken de interactie ook online. In coronatijd plaatsten we duizenden berichten op onze socialmediakanalen en kregen we er daar tienduizenden volgers bij. We organiseerden online livesessies, waarin mensen vragen konden stellen aan onze deskundigen. En op Instagram lieten we jonge onderzoekers de weekcijfers uitleggen. Door steeds in gesprek te blijven en transparant en open te zijn, bleef het vertrouwen in het RIVM bij veel mensen groot. Ondanks het vergrootglas dat op ons is gericht. Uit een reputatieonderzoek in 2021 blijkt dat 76 procent van de Nederlanders ons betrouwbaar vindt. Dat is net zoveel als in 2019, voor de crises.

Onafhankelijk

De wetenschappelijke onafhankelijkheid van ons instituut wordt door de Wet op het RIVM beschermd. In 2021 is een handreiking over goed opdrachtgeverschap opgesteld om de rolscheiding te verhelderen, op basis van onze al bestaande handreiking over wetenschappelijke integriteit. En we hebben het Strategisch Programma RIVM, waarmee we op eigen initiatief onderzoek doen naar de vragen van morgen. Toch werd onze kernwaarde onafhankelijkheid de afgelopen jaren erg op de proef gesteld. Er waren protesten bij onze campus. Er waren bedreigingen. Er werd publiekelijk twijfel gezaaid over onze onderzoeken. Door op die momenten het welzijn en de veiligheid van onze medewerkers de grootste prioriteit te geven, voelden zij zich desondanks in hun onafhankelijkheid gesterkt.

Dimensie I: Een duidelijk profiel (buitenwereld)

Het RIVM is dé deskundige, betrouwbare en onafhankelijke adviseur als het gaat om een gezonde bevolking en een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving. Niet alleen voor de overheid, maar ook voor professionals en burgers. We werken aan wereldwijd hooggewaardeerd wetenschappelijk onderzoek, waarmee we een directe impact hebben op het beleid en debat over een reeks van belangrijke onderwerpen.

criterium 1. Onderscheidend vermogen, uniciteit, of 'uniek profiel'

Herkenning en erkenning

Uit een onafhankelijk marktonderzoek van Motivaction in 2021, blijkt dat ruim 95 procent van de ondervraagden wel eens wat van het RIVM hoort of ziet in het nieuws. Ruim 83 procent vindt het belangrijk dat er een organisatie als het RIVM bestaat. De ondervraagden kunnen goed uitleggen aan welke onderwerpen het RIVM werkt. En ze beoordelen ons het best op deskundigheid, gevolgd door waakzaamheid en betrouwbaarheid. Mensen herkennen dus onze kernwaarden in wat we doen.

Unieke taken

In ons werk op het gebied van gezondheid en milieu adviseren we de rijksoverheid, andere overheden, professionals en burgers. We voeren preventieprogramma's uit; we monitoren gezondheid, ziekten en de kwaliteit van de leefomgeving en het milieu; we dragen bij aan het voorkomen, bestrijden en beheersen van incidenten en crises en doen daartoe wetenschappelijk onderzoek; en we verzamelen, duiden en delen de beschikbare wetenschappelijke kennis. Uniek is ook ons Strategisch Programma RIVM voor eigen onderzoek, innovatie en kennisontwikkeling. Hiermee kijken we vooruit naar onderwerpen die in de toekomst invloed kunnen hebben op onze volksgezondheid en leefomgeving. Zo deden we op eigen initiatief onderzoek naar de circulaire economie, de organisatie en bekostiging van de zorg en de relatie tussen klimaat en gezondheid.

Een leven lang impact

Door deze taken goed te vervullen, hebben we niet alleen impact op beleid en debat; we maken ook een positief verschil in de levens van de inwoners van Nederland. Dit begint al voor de geboorte, met de prenatale screening en de 22-weekenprik. En dit houdt een leven lang stand, door vaccinatieprogramma's, bevolkingsonderzoeken en screenings. De vaccinatiegraad in Nederland is hoog. Ruim 90 procent van de baby's is volledig ingeënt en ruim 86 procent van de kinderen is ingeënt tegen de bof, mazelen en rodehond. Met de vaccinatieprogramma's en screenings op borstkanker, darmkanker en baarmoederhalskanker wordt veel ziekte en sterfte voorkomen. Huisartsen en anderen maken bevolkingsonderzoek in Nederland mogelijk, maar het RIVM voert de regie.

Onafhankelijkheid

Onze taken zijn vastgelegd in de Wet op het RIVM. Die wet geeft op het gebied van de opdrachtverlening, de uitvoering en het toezicht op kwaliteit expliciete aandacht voor de borging van onafhankelijkheid en integriteit. De kernwaarde 'onafhankelijkheid' is voor ons erg belangrijk; in hoe we ons werk doen, en in hoe we daarover rapporteren en communiceren. Voor het bewaken van de wetenschappelijke kwaliteit en onafhankelijkheid is een Commissie van Toezicht benoemd. Die oordeelde in 2021 opnieuw dat het RIVM er goed in slaagt de onafhankelijkheid te waarborgen. Om ongewenste beïnvloeding door opdrachtgevers te voorkomen en onze onafhankelijkheid te waarborgen, hebben we in 2021 ook de 'Handreiking wetenschappelijke integriteit: Aandachtspunten met betrekking tot onafhankelijkheid en het voorkomen van oneigenlijke beïnvloeding door opdrachtgevers' opgesteld.

criterium 2. Missiegedrevenheid

RIVM 2025

Onze missie is een gezonde bevolking en een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving. Die missie staat ook centraal in onze strategie RIVM2025, waarin we voor de periode 2020-2025 onze doelen hebben bepaald. In het verlengde van onze missie staan onze kernwaarden: deskundig, betrouwbaar en onafhankelijk. Om onze missie en kernwaarden en bovenal onze maatschappelijke

opgaven goed te kunnen realiseren, hebben we voor 2020-2025 ook vier strategische prioriteiten bepaald. Die hebben we in jaarplannen verder geconcretiseerd.

Mensen maken het RIVM

De basis van al ons werk zijn onze mensen. Zij maken het RIVM. Er is daarom een visie op werkgeluk ontwikkeld. En een praktische gesprekslijn waarmee in teams het gesprek over werkgeluk kan worden gestart. Hierbij wordt expliciet aandacht besteed aan de weerbaarheid van medewerkers ten aanzien van de maatschappelijke belangstelling en druk waarmee ze te maken hebben.

De organisatie werkt aan werkgeluk aan de hand van de thema's betekenis, talenten, relaties en vrijheid. We willen als RIVM ook dat onze medewerkers zoveel mogelijk een weerspiegeling zijn van de samenleving. Daarom stimuleren we hen om bij te dragen aan diversiteit en inclusie in wetenschappelijk onderzoek, waarvoor ook een projectgroep is opgezet. En we bieden de training 'Inclusief werven en selecteren' aan om hier samen stappen in te zetten. Bij alles wat we doen, intern en extern, vinden we kansengelijkheid en het voorkomen van discriminatie en (onbedoelde) uitsluiting erg belangrijk. Ook bieden we mensen die onder de Participatiewet, Wajong, Wiw-baan, ID-baan of Wsw-indicatie vallen een werkplek aan in onze organisatie.

Lokaal tot internationaal

Een andere strategische prioriteit is 'Van lokaal tot internationaal'. We ontwikkelen kennis en handelingsperspectieven voor nationale en internationale opdrachtgevers. En we leveren kennis aan lokale en regionale partijen die belast zijn met de uitvoering. Denk hierbij aan de aanpak van PFAS, synthetische stoffen die problemen kunnen opleveren voor de gezondheid en de natuur. Inmiddels weten we dat PFOA en andere PFAS-stoffen overal in Nederland voorkomen. We voorzien provincies en gemeenten van kennis over de impact van PFAS op het milieu. En we werken namens Nederland aan een voorstel om de productie en het gebruik ervan in Europa te verbieden. Dat doen we samen met Duitsland, Denemarken, Noorwegen en Zweden. Het RIVM zet met deze strategische prioriteit stappen om de kennis die internationaal wordt opgedaan ook lokaal te gebruiken en vice versa.

Midden in de samenleving

Omdat we als RIVM midden in de samenleving staan, zetten we rondom corona, PFAS en stikstof en de uitstoot van Tata Steel volop in op burgerparticipatie. En op de inzet van social media. Verder geven we onze strategische prioriteit 'Midden in de samenleving' handen en voeten door hard te werken aan een 'open' RIVM. Want als organisatie die midden in de samenleving staat, moeten en willen we open zijn. Voor de wetenschap én voor de maatschappij. We maken onze wetenschap daarom beschikbaar volgens de uitgangspunten van Open Science. En we voldoen aan de Wet Open Overheid. We maken dit concreet door te werken aan open publicaties. Er is contact met onder andere universiteiten om van elkaars 'best practises' te leren. En er vindt uitwisseling van lectoren en hoogleraren plaats waardoor gebruik wordt gemaakt van elkaars kennis.

Voorbereid op de vragen van nu en morgen

We zetten ook in op de strategische prioriteit 'Voorbereid op de vragen van nu en morgen'. Om voorbereid te zijn op de vragen van nu en morgen is een solide kennisbasis nodig. Om de issues van morgen te signaleren, de samenwerking met andere kennisinstellingen te versterken, en de onderzoeksmethoden van morgen te ontwikkelen. Het RIVM is met departementen in gesprek om deze kennisbasis de komende jaren te versterken. Hierdoor kunnen we vanaf 2023 de Europese samenwerking al gaan uitbouwen.

Tomeloze inzet

Onze missie en kernwaarden zijn springlevend. Het beste zie je dat aan de tomeloze inzet van onze medewerkers. Tijdens de crises die elkaar de afgelopen jaren in rap tempo opvolgden, verrichtten zij ongelooflijk veel werk. Vaak in de avonduren en naast de 'gewone' werkzaamheden. Geconfronteerd met de enorme hoeveelheid extra werk door de coronacrisis, wilde iedereen binnen het RIVM meehelpen en zetten veel medewerkers een stap extra. Zo konden we in korte tijd 40,7 miljoen vaccins leveren, 20 miljoen vaccins doneren in binnen- en buitenland, en 35 miljoen vaccinaties registreren. Dat deden we met hulp van organisaties uit het hele land. Met Defensie, Universiteiten (hoogleraar logistiek en slimme studenten) en het bedrijfsleven zoals ASML, Philips, Heineken, Bol.com en Unilever. Allemaal wilden ze bijdragen aan de nationale missie. In korte tijd is een aparte crisisorganisatie opgezet: het Logistiek Coördinatiecentrum COVID-vaccinatie. Maar ook als het gaat om stikstof werd het belang van het RIVM voor de buitenwereld weer duidelijk. Door de stikstofconcentratie te meten, berekenen en modelleren en deze kennis openbaar te maken, helpt de organisatie het maatschappelijk debat en stelt ze de politiek in staat afwegingen te maken. Dat dit gewaardeerd wordt, blijkt uit de nominatie voor de webpagina van het RIVM 'stikstof meten, berekenen en modelleren'. Het RIVM draagt daarmee volgens de Open State Foundation actief bij aan de maatschappelijke en economische waarde van open data.

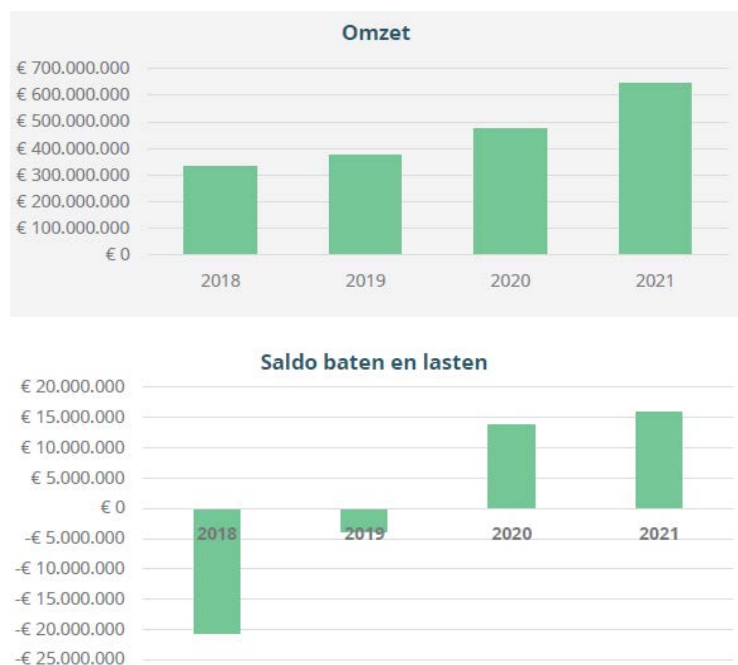
Dimensie II: Een krachtige organisatie (binnenwereld)

Omdat de lijnen bij het RIVM kort zijn, weten medewerkers elkaar er gemakkelijk te vinden. Dit bleek cruciaal voor slagvaardig optreden tijdens de crises. Daarbij kunnen we ook improviseren. Intern en extern werden nieuwe samenwerkingsverbanden opgestart om de nodige resultaten te behalen. Onze financiën hebben we ook goed op orde. Dat blijkt wel uit ons financieel jaarverslag, het auditrapport van de Auditdienst Rijk en uit het jaarverslag van onze Commissie van Toezicht. Die stukken laten verder zien dat het RIVM-management zelfreflectie en leren van ervaringen stimuleert. En dat we het goed doen als het om onafhankelijkheid en integriteit gaat.

criterium 3. De basis aantoonbaar op orde

De financiën op orde

Ondanks de crises behaalde het RIVM in 2021 een positief resultaat van € 15,8 miljoen. Ons eigen vermogen steeg daardoor waarmee de reserve voor onvoorziene omstandigheden op orde kwam. De aanleiding: een forse stijging van het aantal opdrachten, een hogere gerealiseerde declarabiliteit en een relatief lage overhead. De Auditdienst Rijk constateerde over het jaar 2021 dat het RIVM te maken had met een forse uitbreiding van het opdrachtenpakket, maar dat het financieel en materieel beheer toch beheerst verliep.

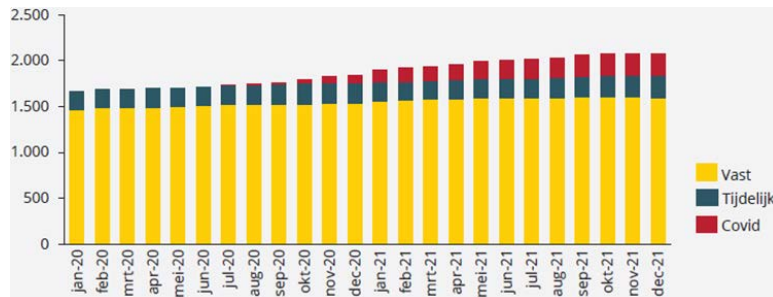
De stijging van het aantal opdrachten kwam door de bestrijding van COVID-19, de uitvoering van het COVID-19-vaccinatieprogramma voor VWS en een aantal grote milieuonderzoeken. Het vele extra werk had geen invloed op de lopende programma's waaraan we al werkten. Het RIVM kon snel goede afspraken maken met opdrachtgevers waaronder VWS. We kregen grote 'opdrachten' in één keer. De financiële inrichting van het RIVM (in kostenplaatsen en geldstromen) bleek robuust en goed bruikbaar in de crisis. Tijdens de crises zijn de bedrijfsvoeringsafdelingen van het RIVM minder hard gegroeid dan de organisatie als geheel, wat de kosten voor opdrachtgevers drukte.

Productie net zo hoog als voor de crisis. En net zo goed.

Het RIVM bracht in 2021 703 publicaties in wetenschappelijke tijdschriften en 175 rapporten uit. Dat is een erg mooi aantal, vergelijkbaar met de productie in de jaren voor de crises. Zoals elk jaar beoordeelden onze Rijksopdrachtgevers ook over 2021 het verloop en de resultaten van de programma's die we voor hen uitvoerden. In 2021 waren dat er zo'n dertig. Alle beoordelingen op onder meer 'inhoudelijke kwaliteit van de producten en bruikbaarheid voor de opdrachtgever' waren ruim voldoende tot zeer goed, net als de beoordelingen over 2020. Volgens onze Commissie

van Toezicht laten deze beoordelingen zien dat het wetenschappelijk werk van het RIVM goed scoort op het punt van relevantie voor de opdrachtgevers.

Om de opdrachten te kunnen uitvoeren is het RIVM in 2021 verder gegroeid met 234 FTE en is het percentage externe inhuur gestegen met 12,6 procent naar 23,6 procent. De bedrijfsvoering kwam dichtbij het primair proces te staan, met korte lijnen in de samenwerking. De snelle opschaling bracht ook vragen op het gebied van ICT met zich mee. Alle nieuwe medewerkers moesten werken met de juiste bureau-automatisering. Dat leidde niet tot problemen. De uitrusting kwam meestal op tijd (soms net op tijd) binnen om meteen aan de slag te kunnen.

Geld beschikbaar voor versterken kennisbasis

Om als kennisinstituut goed te zijn voorbereid op de vragen van vandaag én morgen heb je ook een solide kennisbasis nodig. Maar de kennisbasis van het RIVM is te dun geworden. Gelukkig is er voor de komende zeven jaar extra financiering beschikbaar gekomen voor het versterken van de Europese samenwerking. Door deze samenwerking versterken we ook onze kennisbasis.

"Als je in netwerken opereert, dingen samen doet en geld hebt om mee te doen in Europese opdrachten, dan versterkt dat je kennis. Kennis en expertise waar het RIVM bijvoorbeeld niet of beperkt over beschikt, hebben andere kennisinstellingen misschien wel. En vice versa. Voor het versterken van onze kennisbasis is het geweldig dat deze financiering beschikbaar komt."

- Birte van Elk, Bureau Directieraad -

Criteria 4. Leervermogen

Aandacht voor leren en ontwikkelen

Omdat we een wetenschappelijk instituut zijn, zit leren en onderzoeken in ons DNA. We hebben bijvoorbeeld een eigen RIVM Academy. Dat is een inspirerende omgeving voor leren en ontwikkelen, waar RIVM'ers terecht kunnen met vragen op individueel niveau (wat heb je nodig om je werk goed te kunnen doen?) én op organisatieniveau (hoe doen wij het hier en hoe kunnen we het beter doen?). De Academy maakt het ook mogelijk om aan (kennis)netwerken te bouwen. En om over de grenzen van het eigen vakgebied heen te kijken. Inmiddels neemt het RIVM deel aan kennisnetwerken op onderwerpen zoals nationale veiligheid, epidemiologie, waterkwaliteit en geneesmiddelenketen. RIVM'ers maken ook gebruik van het Rijksbrede opleidingsprogramma.

Lessen durven leren uit het verleden

Bij het RIVM zijn we altijd op zoek naar manieren om te verbeteren. En we zijn ook niet bang om terug te kijken, fouten toe te geven en lessen te leren uit het verleden. De Directieraad gaf bijvoorbeeld opdracht tot een evaluatie door een externe partij van het functioneren van het RIVM in de maanden van de coronacrisis, toen we een centrale speler waren in het duiden en bestrijden van de pandemie. Uit die evaluatie kwam naar voren dat hoewel de crisis voor ongekende druk op het RIVM zorgde, deze op de organisatie ook positieve effecten had. Veel geïnterviewden van covid-afdelingen waren bijvoorbeeld positief over hun samenwerking met communicatiemedewerkers. Er waren korte lijnen en de afstemming verliep vlot. En ook het personeelsbeleid werd volgens de geïnterviewden professioneler en kwam dichterbij het primaire

proces te staan. De Directieraad onderschrijft de bevindingen en lessen uit de evaluatie en gaat met de organisatie hiermee aan de slag.

criterium 5. Veerkracht **Wetenschappelijk debat**

Voor het jaarverslag voorziet het RIVM de Commissie van Toezicht ieder jaar van een overzicht van 'spraakmakende' publicaties en rapporten. Met daarbij een analyse van het debat daarover en de eventuele kritiek daarop in de wetenschappelijke wereld in de loop van het verslagjaar. Ook in 2021 leidden verschillende RIVM-publicaties en rapporten tot discussie. Vaak ging het hierbij om onderwerpen waarover op dat moment nog geen wetenschappelijke consensus bestond, zoals de rol van aerosolen bij de verspreiding van COVID-19, of mogelijke gezondheidsconsequenties van windmolens.

De Commissie van Toezicht concludeerde dat het RIVM op een constructieve en transparante manier met de kritiek is omgegaan. En dat de kritiek geen afbreuk doet aan het beeld dat de wetenschappelijke kwaliteit van het werk van het RIVM in het algemeen goed is. De commissie sprak over drie door onderzoekers ingebrachte spraakmakende casussen, waarin door grote maatschappelijke druk en ophef ook de onafhankelijkheid onder druk kon komen te staan. Deze casussen illustreerden de complexiteit van de situaties waarin RIVM-onderzoekers vaak moeten werken, waarbij veel belangen meespelen. En waarbij het dus ook extra lastig is om rolvastheid en onafhankelijkheid te bewaken, al helemaal in crisissituaties waarin snel gehandeld moet worden. De commissie was onder de indruk van de zorgvuldigheid waarmee deze afwegingen werden gemaakt. En ze vond ook dat het RIVM in deze casussen op een goede manier omging met het waarborgen van de onafhankelijkheid van het instituut.

Kritiek op de wetenschap

De laatste jaren werd de wetenschap ook steeds vaker onder vuur genomen vanuit belangengroepen. Ook onze onderzoeken en onderzoeksresultaten werden daarbij in twijfel getrokken, wat soms gepaard ging met bedreigingen en scheldpartijen. Om de verspreiding van desinformatie tegen te gaan communiceerden we proactief via onze eigen website en socialmediakanalen – in 2021 plaatsten we tot eind oktober bijna 2.700 berichten over COVID-19. We gaven antwoord op kritische Kamervragen en vragen op social media – in heel 2021 gaven we op onze socialmediakanalen bijna 15.000 reacties. En er was vanuit de organisatie ook steeds aandacht voor het welzijn en de onafhankelijkheid van RIVM'ers. Dat was nodig, want de protesten bij onze campus, de bedreigingen en het publiekelijk twijfel zaaien over onze onderzoeken vroegen veel van hen. In een aantal rechtszaken over bedreigingen van RIVM'ers, maakte de organisatie daarom ook gebruik van het spreekrecht. Om duidelijk te maken dat het RIVM tegen een stootje kan en kritische geluiden niet uit de weg gaat, maar dat bedreiging van individuele RIVM'ers niet wordt geaccepteerd.

Dimensie III: Duidelijk maatschappelijk resultaat (effect)

Als organisatie hebben we een duidelijk beeld van de maatschappelijke uitdagingen die er spelen. Het RIVM vervult verschillende rollen wanneer de situatie daarom vraagt: we schakelen voortdurend tussen sturen, regisseren, verbinden, samenwerken, co-creëren en ondersteunen. Voor de manier waarop we dat doen krijgen we waardering van onze stakeholders. En we brengen daarmee ook echt dichterbij wat we vanuit onze missie beogen: een gezonde bevolking en een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving.

criterium 6. Effectiviteit

Deskundige en betrouwbare informatie

Als kennisinstituut leveren we de feitelijke basis voor het politieke en maatschappelijke debat. En als leverancier van deskundige en betrouwbare informatie leveren we ook een belangrijk tegenwicht tegen de desinformatie die in deze tijd van 'fake news' steeds meer aan terrein wint.

Positieve impact op volksgezondheid en leefomgeving

Onze rijksopdrachtgevers evalueerden en beoordeelden – zoals elk jaar – ook de programma's die wij in 2021 voor hen uitvoerden. De overall-beoordelingen van de programma's over 2021 zijn allemaal positief. En de inhoudelijke kwaliteit en bruikbaarheid van onze producten werd bij vrijwel alle programma's zelfs als goed of zeer goed beoordeeld. Dit laat zien dat onze producten direct bijdragen aan een gezonde bevolking en een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving.

Onze opdrachtgevers erkennen en waarderen in het bijzonder:

- Het vele werk dat we verrichtten voor de bestrijding van COVID-19. Waarbij er ook aandacht was voor innovatie (zoals de rioolwatersurveillance en een gedragsunit).
- De moeite die we deden om ook de reguliere dossiers door te laten lopen.
- De kwaliteit van onze producten en de toepasbaarheid daarvan voor beleid.
- De korte lijntjes die we onderhielden met de opdrachtgever en de behulpzaamheid en bereikbaarheid van RIVM'ers.
- Het proactief meedenken bij ad-hoc opdrachten (zoals de aanschaf van COVID-19-middelen).
- De deelname aan internationale gremia (bijvoorbeeld op het gebied van transport van gevaarlijke stoffen).

Effectief in de strijd tegen corona

Uit het al eerder genoemde reputatieonderzoek van vorig jaar blijkt dat een ruime meerderheid van de Nederlanders (61 procent) over het algemeen (zeer) positief is over de manier waarop het RIVM adviseert over maatregelen ter bestrijding van COVID-19. Ruim de helft (55 procent) is ook (zeer) te spreken over de advisering van het RIVM over manieren om de naleving van gedragsregels te stimuleren (Corona Gedragsunit). En meer dan de helft van de Nederlanders is ook positief over de manier waarop het RIVM de COVID-19-vaccinaties coördineerde.

"Jullie stonden en staan in het oog van de storm, natuurlijk vanwege Corona, maar bijvoorbeeld ook vanwege stikstof. Na 2020 kent heel Nederland het RIVM en als er één ding duidelijk is geworden dan is het dat deskundigheid ertoe doet, dat jullie werk ertoe doet. Ikzelf, maar ook mijn collega's in het kabinet hebben ons op veel momenten gelukkig geprezen dat wij een beroep konden doen op ál die RIVM'ers: de virologen, de epidemiologen, de gedragswetenschappers, de bevolkingsonderzoekers, de gezondheidswetenschappers en de milieudeskundigen. Ik was ongelooflijk trots toen ik hoorde dat het RIVM-model voor het doorrekenen van de Corona-maatregelen internationaal toonaangevend is geworden, dat zegt héél veel."

- Mark Rutte -

Waterinnovatieprijs 2021

Dat ons werk een positieve impact heeft op de volksgezondheid bleek ook uit het winnen van de Waterinnovatieprijs 2021 voor het programma Nationale Rioolwater Surveillance. Dit programma is een samenwerking tussen het RIVM, VWS en de Nederlandse Waterschappen. Vanuit heel Nederland leveren de waterschappen rioolwatermonsters aan die in het laboratorium van het RIVM worden onderzocht op coronadeeltjes. Dat laboratorium is daarom vier keer zo groot geworden. De jury sprak zijn waardering uit voor de Nationale Rioolwater Surveillance: "Niet iedereen gaat naar de teststraat, maar iedereen gaat wel naar de wc. Daarom blijkt het rioolwater een hele goede indicatie te geven over de verspreiding van het coronavirus. Door dagelijks alle rioolwaterzuiveringsinstallaties van de waterschappen te laten bemonsteren, hebben de 21 waterschappen samen met het RIVM en het ministerie van VWS met Big Brown Data gezorgd voor nauwkeurig inzicht in de verspreiding van het virus. Daarmee is een belangrijke bijdrage geleverd aan de strijd tegen het virus." De jury ziet dat deze innovatie Nederland internationaal op de kaart heeft gezet en prijst de snelheid waarin het dagelijks bemonsteren is gerealiseerd.

KNVR Shipping Award 2021

Ook het winnen van de KNVR Shipping Award 2021 was een bevestiging van de positieve maatschappelijke impact van het RIVM. Door de internationale activiteiten en de internationale samenstelling van de bemanningen aan boord van de zeeschepen én de beperkte tijd die zeevarenden in Nederland doorbrengen was een maatwerk aanpak voor COVID-19-vaccinatie hard nodig. Nederland was het eerste land ter wereld met zo'n uitgebreid én specifiek voor zeevarenden opgetuigd programma. KNVR geeft aan dat het RIVM deze onderscheiding ontvangt voor de essentiële rol die het heeft gespeeld om zeevarenden te beschermen tegen het COVID-19-virus, ongeacht hun nationaliteit. Door het doortastend optreden van het RIVM kreeg KNVR in korte tijd een eigen vaccinatieprogramma in beheer. Reders en werkgevers konden hierdoor in onzekere tijden het reizen van hun bemanningen van en naar schepen realiseren.

criterium 7. Maatschappelijke betrokkenheid

Grafiet en gezondheid & gezond in IJmond

Het RIVM staat midden in de samenleving. Vanwege onze grote maatschappelijke betrokkenheid investeren we sterk in burgerparticipatie. Bijvoorbeeld in de IJmond. Er was daar veel onrust over de uitstoot van Tata Steel en de mogelijke effecten daarvan op de gezondheid. Om bruikbare kennis te kunnen leveren, stelden we samen met omwonenden een onderzoeksagenda op. Dit leidde tot 'nieuwe' wetenschappelijke vragen die we vanuit het RIVM anders niet zouden onderzoeken. Bijvoorbeeld over acute gezondheidsklachten, pieken in de luchtkwaliteit in de regio en welke stoffen in de directe leefomgeving van inwoners van de IJmond aanwezig zijn. We betrokken burgers en experts ook in een klankbordgroep, die het perspectief van bewoners onder de aandacht brengt en kritisch meekijkt in het hele onderzoeksproces.

Boeren en Buren

In het project Boeren en Buren meten boeren, omwonenden en de gemeente Venray samen de luchtkwaliteit en de ervaren geurhinder, onder begeleiding van het RIVM. Daarbij wordt ook gekeken wat dit gezamenlijk meten doet met het onderlinge vertrouwen en begrip tussen boeren, omwonenden en de lokale overheid. Bestaande kennis wordt door de boeren en omwonenden tegen een ander licht gehouden, wat leidde tot nieuwe onderzoeksvragen (bijvoorbeeld over geurhinder). Burgers vinden het onderzoek belangrijk en relevant en de behoefte aan uitwisseling van informatie wordt door de intensieve samenwerking vervuld. Burgers hebben bij Boeren en Buren een 'seat at the table' en voelen zich daardoor gehoord.

Photovoice

In het pilotproject Photovoice is samen met ouderen bekeken op welke plekken in hun wijk zij zich prettig, gezond en veilig voelen (en waar niet) en waarom dit zo is. De deelnemers maakten tijdens een wandeling door de wijk zelf foto's van deze locaties, die daarna samen met de onderzoekers werden besproken en geclusterd op thema's. Zo werden overkoepelende sterke en zwakke punten uit de wijk in kaart gebracht. Doordat deelnemers zelf documenteren wat ze belangrijk vinden in hun leefomgeving, wordt er bottom-up invloed uitgeoefend op de thema's die aan bod komen in het onderzoek. Dit is belangrijk, want burgers zijn zelf expert op het gebied van hun eigen situatie en leefomgeving.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

augustus 2022

De zorg voor morgen begint vandaag